

دشمن شناسی و مقابله با حربه‌های دشمن

حجت‌الاسلام والمسلمین دکتر ناصر رفیعی محمدی*

مقدمه

دشمن شناسی و شناخت شیوه‌های دشمنی، یکی دیگر از عوامل رشد و تعالی آدمی است چرا که دشمن، مانع جدی برای رشد آدمی است. شیطان، دشمن همیشگی آدمی است. قرآن از شیطان و پیروانش به عنوان «حزب شیطان» یاد کرده و فرموده است: «اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ»^۱ شیطان بر آنها چیره شده و خدا را از یادشان برده است. آنها حزب شیطان‌اند. آگاه باش که حزب شیطان، همان زیانکاران‌اند. دشمن می‌کوشد انسان را به رکود و سقوط بکشانند و مانع رشد او شود. امروزه نیز صاحبان قدرت در دنیا به اسم حقوق بشر، قتل و غارت می‌کنند و به اسم توسعه و پیشرفت، به ترویج فساد و فحشا کمک می‌کنند.

۱. دشمن شناسی از منظر آیات و روایات

قرآن کریم، واژه «عدو» به معنی دشمن را در چهار مورد به کار برده است:
- شیطان؛ «إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ»^۲ در حقیقت، شیطان دشمن شماست. این دشمن سوگند یاد کرده است که همه بنی آدم به جز مخلصین، یعنی پاک‌شدگان را گمراه

* عضو هیئت علمی جامعه المصطفی و مبلغ نخبه دفتر تبلیغات اسلامی.

۱. مجادله: ۱۹.

۲. فاطر: ۶.

می‌کند: «پس به عزت تو سوگند! که همگی را قطعاً به بیراهه می‌برم، مگر آن بندگان که برای تو خالص شده‌اند».^۱

- کافران؛ «...إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا»^۲ ... همانا کافران پیوسته برای شما دشمن آشکارند». مراد آیه، کافران حربی و کسانی هستند که در راستای گمراهی جامعه اسلامی تلاش می‌کنند، نه کفاری که بی‌آزارند.

- یهود؛ «لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودُ»^۳ مسلماً یهودیان را دشمن‌ترین مردم نسبت به مؤمنان خواهی یافت». مراد از این آیه نیز به طور حتم یهودیان بی‌آزاری که تهدید و خطری برای مسلمانان ندارند، نیستند.

- منافقان؛ «...هُمْ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ»^۴... [منافقان] خودشان دشمن‌اند؛ پس از آنان بپرهیز». اگر انسان دشمن را شناسد، خیلی راحت از او ضربه می‌خورد و در معرض سقوط قرار می‌گیرد؛ به‌ویژه اگر دشمنش را دوست خود بپندارد. از این روست که قرآن می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ»^۵ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! دشمن من و دشمن خودتان را به دوستی بر مگیرید».

الف. خطر دشمن پنهان

به طور کلی، دو نوع دشمن وجود دارد:

۱. آن‌که آشکارا دشمنی می‌کند که تشخیص دشمنی او نیز دشوار نیست. امام حسن عسکری علیه السلام درباره چنین دشمنی فرموده است: «أَضْعَفُ الْأَعْدَاءِ كَيْدًا مَنْ أَظْهَرَ عَدَاوَتَهُ»^۶ ضعیف‌ترین دشمن در مکر و حيله، کسی است که دشمنی‌اش را آشکار کرده است».
۲. آن‌که در دشمنی مخفی‌کاری می‌کند و تشخیص دشمنی و روش‌های او دشوار است. چنین دشمنی خطرناک‌تر از دشمن قبلی است. امام علی علیه السلام فرموده است:

۱. ص: ۸۲ - ۸۳؛ نیز ر.ک: اعراف: ۱۶ - ۱۷؛ حجر: ۳۹ - ۴۰؛ اسراء: ۶۲.

۲. نساء: ۱۰۱.

۳. مائده: ۸۲.

۴. منافقون: ۴.

۵. ممتحنه: ۱.

۶. حسین حلوانی؛ نزهة الناظر و تنبيه الخاطر؛ ص ۱۴۵.

«أَكْبَرُ الْأَعْدَاءِ أَحْفَاهُمْ مَكِيدَةٌ»^۱ بزرگ‌ترین دشمنان کسی است که مخفی‌ترین مکر و حيله را دارد». از همین روست که خطر منافق، بیشتر از خطر کافر است؛ زیرا منافق، اهل ظاهرسازی و مخفی‌کاری است؛ در حالی که در باطن دشمن است. مقام معظم رهبری مدظله‌العالی در ابتدای ریاست‌جمهوری «ترامپ» بر آمریکا، او را با «اوباما» رئیس‌جمهور پیشین مقایسه کرد و فرمود:

چهره نفاق [همین است]؛ همان دستکش مخملینی که روی پنجه آهنی کشیده شده بود ... ما از این آقایی که تازه آمده، متشکریم؛ تشکر ما به‌خاطر این است که زحمت ما را کم کرد و چهره واقعی آمریکا را نشان داد. کاری که ما در طول سی و چند سال [درباره] فساد سیاسی، فساد اقتصادی، فساد اخلاقی، فساد اجتماعی در دستگاه حاکمه آمریکا دائم می‌گفتیم، این آقا آمد در دوره انتخابات و بعد از انتخابات، این را علنی و عریان کرد.^۲

ب. کار علی علیه السلام سخت‌تر از کار پیامبر صلی الله علیه و آله

غالب دشمنی‌ها و جنگ‌ها با رسول اکرم صلی الله علیه و آله از سوی مشرکان و کافران بود؛ مانند ابوسفیان که در جنگ احد آشکارا شعار داد: «أَعْلُ هَيْلٌ، بَتُّ هَيْلٍ سِرَافِرَازِ بَادَا!» و آن حضرت در پاسخ فرمود: «اللَّهُ أَعْلَى وَأَجَلُّ»^۳ خداوند بالاتر و والاتر است». امام علی علیه السلام با کسانی می‌جنگید که مسلمان و اهل نماز بودند. در جنگ جمل افرادی مانند عایشه، همسر پیامبر صلی الله علیه و آله و طلحه و زبیر، اصحاب بزرگ رسول‌خدا صلی الله علیه و آله در جبهه مخالف امام علی علیه السلام حضور داشتند و حتی نماز جماعت نیز بر پا می‌کردند. عبدالله بن زبیر، امام جماعت آنها بود و کعب بن سور، عالم و مفسر بزرگ قرآن که رئیس قبیله ازد بود و توسط خلیفه دوم بر منصب قضاوت بصره نشسته بود، پیشاپیش لشکر دشمن حرکت می‌کرد و مهار شتر عایشه را به دست داشت و می‌گفت: «ای گروه مردمان! از عایشه حمایت کنید؛ چرا که او نماز شما و روزه شماست»^۴ و

۱. علی لثی واسطی؛ عیون الحکم و المواعظ؛ ص ۱۲۶.

۲. بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با فرماندهان و پرسنل نیروی هوایی در تاریخ ۱۳۹۵/۱۱/۱۹
<https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=35567>

۳. محمد بن مسعود العیاشی؛ تفسیر العیاشی؛ ج ۱، ص ۲۰۱.

۴. محمدباقر مجلسی؛ بحار الانوار؛ ج ۳۲، ص ۳۵۲.

چنین دعا می‌کرد: «پروردگارا! اگر می‌خواهی خون‌ها را محفوظ بداری و آتش فتنه را خاموش کنی، علی را بکش!»^۱

جنگ با مسلمانان، بسیار سخت‌تر و پیچیده‌تر از جنگ با کفار مشرک است؛ همچنان‌که کارزار با کسانی که قرآن را بر سر نیزه‌ها بالا می‌برند، دشوارتر از کارزار با کسانی است که بت‌ها را بلند می‌کنند.^۲ امام علی علیه السلام در نقد وقایع جنگ صفین، قرآن ظاهر را مجموعه خطوطی بین دو جلد معرفی کرده است که ترجمه و تفسیر توسط اهل قرآن نیاز دارد:

هَذَا الْقُرْآنُ إِنَّمَا هُوَ حَظٌّ مَسْطُورٌ بَيْنَ الدَّفْتَيْنِ لَا يَنْطِقُ بِلسَانٍ وَلَا بُدَّ لَهُ مِنْ تَرْجُمَانٍ وَإِنَّمَا يَنْطِقُ عَنْهُ الرَّجَالُ؛^۳ این قرآن [که دشمنان بر سر نیزه کرده‌اند]، خطی است نوشته شده که میان دو جلد پنهان است. زبان ندارد تا سخن گوید و نیازمند به کسی است که آن را ترجمه [و تفسیر] کند و همانا انسان‌ها می‌توانند از آن سخن گویند.

۲. حرب‌های دشمنان

دشمنان برای آنکه مانع رشد مؤمنان شوند و آنها را به سقوط و انحطاط بکشانند، از حرب‌های گوناگونی استفاده می‌کنند. این حرب‌ها عبارت‌اند از:

الف. سرمایه‌گذاری برای انحطاط

قرآن اولین حرب‌ه دشمن را این‌گونه بیان می‌کند: «إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ؛^۴ بی‌گمان کسانی که کفر ورزیدند، اموال خود را خرج می‌کنند تا [مردم را] از راه خدا باز دارند». راه مقابله با این حرب‌ه، انفاق در راه خداست: «أَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛^۵ [ای متقین!] در راه خدا انفاق کنید». برای مثال با احیای فرهنگ وقف در امور مختلف از جمله چاپ و نشر کتاب‌های هدایت‌بخش می‌توان در تبلیغ و ترویج

۱. محمد بن محمد مفید؛ *الجمال والنصرة لسيد العترة في حرب البصرة*؛ ص ۳۴۸.

۲. ر.ک: محمد بن حسین شریف الرضی؛ *نهج البلاغة*؛ تصحیح صبحی صالح؛ خطبه ۱۲۲.

۳. همان، خطبه ۱۲۵.

۴. انفال: ۳۶.

۵. بقره: ۱۹۵.

آیین تشیع و اسلام راستین خیلی مؤثر بود.

نمونه‌هایی از سرمایه‌گذاری دشمنان

۱. هزینه منافقان در مسجد ضرار

منافقان مدینه به بهانه اینکه بیماران و گرفتاران امکان حضور در مسجد رسول خدا ﷺ را ندارند، مسجدی به نام «ضرار» ساختند که حتی زنان‌شان برای ساخت این مسجد طلاهایشان را فروختند و ابوعامر پدر حنظله، مرد شماره دو منافقین، تمام ثروتش را برای ساخت این مسجد هزینه کرد. قرآن نیت شوم آنان را این‌گونه بر ملا کرد:

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْوَاجًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلِيُخَلِّفُنَّ إِنَّ أَرْضَنَا لِلْأَحْسَنِ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ^۱؛ و آنهایی که

مسجدی اختیار کردند که مایه زیان و کفر و پراکندگی میان مؤمنان، و نیز کمینگاهی است برای کسی که قبلاً با خدا و پیامبر او به جنگ برخاسته بود و سخت سوگند یاد می‌کنند که جز نیکی قصدی نداشتیم. و [لی] خدا گواهی می‌دهد که آنان قطعاً دروغگو هستند.

با نزول این آیه، رسول‌خدا دستور داد آن مسجد را ویران کنند.^۲ اکنون نیز بسیاری از کسانی که با ساخت مسجد یا پرداخت هزینه‌های هیئات و مجالس مذهبی می‌کوشند تا در میان مردم تفرقه ایجاد کنند.

۲. هزینه در جعل احادیث

پس از رحلت رسول‌خدا ﷺ، دشمن اقدام به جعل احادیث کرد تا به دین و دینداران ضربه بزند. برای مثال معاویه از سمرة بن جندب خواست تا در ازای دریافت صد هزار درهم روایتی را جعل کند که آیات ۲۰۴ و ۲۰۵ سوره بقره درباره امام علی عليه السلام و آیه ۲۰۷ این سوره درباره عبدالرحمن بن ملجم مرادی نازل شده است. سمرة بن جندب به مبلغ پیشنهادی معاویه راضی نشد تا اینکه مبلغ به چهار هزار

۱. توبه: ۱۰۷.

۲. علی بن ابراهیم قمی؛ تفسیر القمی؛ ج ۱، ص ۳۰۵.

درهم رسید و او روایت را جعل کرد؛^۱ این در حالی است که آیه ۲۰۷ سوره بقره در شب لیلة المبیت، در منزلت امیرالمؤمنین علیه السلام نازل شد که حضرت با به خطر انداختن جان خود و خوابیدن در بستر پیامبر صلی الله علیه و آله، جان آن حضرت را حفظ کرد.^۲

۳. هزینه‌های وهابیان

اکنون «وهابیت» که با حمایت آل سعود، بر تمامی شبه‌جزیره عربستان تسلط پیدا کرد، برای ترویج افکار انحرافی‌شان سرمایه‌گذاری‌های کلانی را در بسیاری از کشورهای آسیایی، آفریقایی و حتی اروپایی کرده‌اند. گفته می‌شود دولت سعودی سالانه ۸۷ میلیارد دلار برای تبلیغ وهابیت در جهان هزینه می‌کند؛^۳ مانند ساخت هزاران مسجد و حوزه علمیه در کشورهای پاکستان و افغانستان با بهترین امکانات که موجب افزایش آمار پیروان این فرقه شده است.^۴

۴. هزینه نظام سلطه جهانی

کشورهای غربی و نظام سلطه جهانی نیز با صرف میلیاردها دلار برای صدها شبکه ماهواره‌ای و هزاران پایگاه اینترنتی و بهره‌گیری از فضای سایبری، درصدد تخریب پایه‌های ایمان و اعتقاد مسلمانان به‌ویژه نسل جوان هستند؛ زیرا می‌دانند با جنگ نظامی نمی‌توانند به اهداف شوم‌شان برسند؛ چنان‌که در جنگ ایران و عراق، سوریه و یمن نتوانستند حریف حزب‌الله و انصارالله شوند.

ب. ترویج فرهنگ ابتدال

ترویج و گسترش فرهنگ ابتدال به‌ویژه در میان جوانان، حربه دیگری است که از طریق رسانه‌های گوناگون انجام می‌شود. برای مثال در سال ۱۳۹۸ حدود ۱۷۶ میلیون خط تلفن همراه در دست مردم کشور ماست که از این تعداد، ۱۱۵ میلیون خط فعال

۱. عبدالحمید بن هبة الله ابن ابی‌الحدید؛ شرح نهج‌البلاغه؛ ج ۴، ص ۷۳.

۲. ر.ک: فرات بن ابراهیم کوفی؛ تفسیر فرات کوفی؛ ص ۶۵.

۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی؛ «هزینه ۸۷ میلیارد دلاری آل سعود برای ترویج وهابیت با همدستی حاکمان اروپایی»؛ ۱۳۹۴/۰۹/۰۷، کد خبر: ۸۱۸۵۷۰۷۲.

<https://www.irna.ir/news/81857072>

۴. روزنامه کیهان؛ «طلاب فقیر ثروتمند»؛ ۱۳۹۷/۰۷/۰۱، شماره ۲۲۰۰۷.

هستند؛^۱ یعنی حدود ۳۵ میلیون بیشتر از جمعیت ایران. چه بسیار جوانان و نوجوانانی که از طریق این گوشی‌ها به مبتدل‌ترین عکس‌ها و فیلم‌ها دسترسی دارند. بهترین راه مقابله، ترویج فرهنگ معنویت و تقویت حس دینی با استفاده از همان ابزاری است که دشمن به کار می‌گیرد و نیز بهره‌مندی از شیوه‌های سنتی مانند مجالس روضه و منبر است که پاتک‌های قوی در برابر هجوم فرهنگی دشمنان است؛ چنان‌که در لبنان علی‌رغم وجود فرهنگ مبتدل جوانان رشید حزب‌الله با ایمان استوار به مقابله با دشمن پرداخته‌اند.

ترویج رقص و آواز در مدینه

در دوران حکومت بنی‌امیه، اشرافی‌گری و تجمل‌گرایی در جهان اسلام رواج پیدا کرد و افراد راحت‌طلب در رقابت با یکدیگر، غلامان و کنیزان به‌ویژه کنیزکان آوازه‌خوان می‌خریدند. ابوالفرج اصفهانی در کتاب *الآغانی* یعنی موسیقی، درباره انحطاط اخلاقی جوامع اسلامی و به‌ویژه شهر مدینه در زمان امام سجاد علیه السلام می‌نویسد: «وقتی یزید بن عبدالملک، کنیز آوازه‌خوانی به نام سلامة‌القس را از اربابش به ۲۰ هزار دینار خرید، مردم مدینه برای خداحافظی و بدرقه او بیرون رفتند. آن کنیز در میان آنها ایستاد و برایشان شعری را با آواز حزین خواند و مردم پشت سر او گریه و زاری می‌کردند».^۲

امام سجاد علیه السلام برابر این جریان فاسد و ویرانگر ساکت نشست و برای احیای فرهنگ اسلام راستین، افزون بر سیره عملی و اخلاقی متعالی‌اش، به ارائه موعظه و ارشاد در غالب دعای صحیفه سجادیه پرداخت و با تربیت عالمان فرهیخته و عارفان اهل طهارت، حوزه درسی بر پا نمود و شاگردانی چون ابوحمزه ثمالی و طاووس یمانی را تعلیم و تربیت نمود^۳ تا آنجا که شاگردان آن حضرت را بیش از ۲۷۰ نفر ذکر

۱. خبرگزاری جمهوری اسلامی؛ « ۱۷۶ میلیون خط تلفن همراه با بیش از ۱۱۵ میلیون کاربر فعال در کشور»؛ ۱۳۹۸/۰۶/۳۱، کد خبر: ۸۳۴۸۶۰۸۶

<https://www.irna.ir/news/83486086>

۲. علی بن حسین ابوالفرج اصفهانی؛ *الآغانی*؛ ج ۸، ص ۳۴۲.

۳. باقر شریف قرشی؛ *تحلیلی از زندگانی امام سجاد علیه السلام*؛ ج ۲، ص ۷۰۶ و ۷۰۷.

کرده‌اند.^۱

دشواری دینداری در عصر حاضر

فرهنگ ابتذال در هیچ عصری به اندازه زمان حاضر در جامعه جهانی ترویج نداشته است؛ به طوری که بی‌بندوباری جنسی در دنیا بیداد می‌کند و حتی همجنس‌بازی در بسیاری از کشورها صورت قانونی پیدا کرده است. این زمان، بهترین مصداق این سخن رسول خدا ﷺ است که فرمود: «يَأْتِي عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ الصَّابِرُ مِنْهُمْ عَلَى دِينِهِ كَالْقَابِضِ عَلَى الْجُمْرِ»^۲ زمانی بر مردم خواهد آمد که صبر نمودن بر دین، همانند در دست گرفتن آتش گداخته است».

اکنون زنگ خطر به صدا در آمده است؛ چه بسیار جوانانی که به سبب هجوم فرهنگی دشمنان، در اعتقادات دینی سست شده و واجباتی مثل نماز را ترک گفته و یا برخی برای کسب آزادی افسارگسیخته، دین اسلام را کنار گذاشته و دین دیگری را انتخاب کرده‌اند. متأسفانه در زمینه برنامه‌های دشمن برای تخریب فرهنگ اسلامی نظارت به اندازه کافی نیست؛ برای مثال اگر بی‌حجابی از نظر شرع نیز حرمت نداشته باشد، از نظر قانون جرم است و باید طبق قانون با آن برخورد شود؛ همچنان‌که اگر کسی کمر بند ایمنی را نبندد، جریمه می‌شود.

ج. ایجاد یأس و ناامیدی

حربه و روش دیگر دشمن، تلقین یأس و ناامیدی در جامعه است. ناامیدی به فرموده مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، همان چیزی است که دشمن می‌خواهد؛ زیرا موتور حرکت انسان را خاموش می‌کند و برعکس، امیدواری محرک انسان است.^۳ قرآن کریم انجام عمل صالح را در پرتو امید به لقای پروردگار دانسته است: «فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا»^۴ پس، هر کس به لقای پروردگار خود امید دارد،

۱. محمد بن حسن طوسی؛ اختیار معرفة الرجال؛ ص ۹۹ - ۱۲۰.

۲. محمد بن حسن طوسی؛ الامالی؛ ص ۴۸۵.

۳. ر.ک: بیانات در دیدار ائمه جمعه سراسر کشور با رهبر انقلاب؛ ۱۳۹۸/۰۴/۲۹.

۴. <https://farsi.khamenei.ir/others-note?id=۴۳۰۶۹>

۴. کهف: ۱۱۰.

باید به کار شایسته پردازد».

حضرت یعقوب علیه السلام که سال‌های طولانی در فراق فرزندش یوسف علیه السلام به سر می‌برد، به پسرانش سفارش کرد که امیدتان را از دست ندهید و در جستجوی برادرتان باشید: «ای پسران من! بروید و از یوسف و برادرش جستجو کنید و از رحمت خدا نومید مباشید؛ زیرا جز گروه کافران کسی از رحمت خدا نومید نمی‌شود».^۱

د. دین‌زدایی

پنجمین حربه دشمن، دین‌زدایی است. دشمنان اسلام، نقشه‌ها و برنامه‌ریزی‌های گسترده‌ای به‌ویژه در عرصه مبارزات فرهنگی برای انحراف عقل و دل مردم از دین دارند و می‌کوشند با ترویج تفکر مادی‌گرایی و انکار معاد، راه خدا را برای ایشان به‌ویژه جوانان وارونه جلوه دهند؛ چنان‌که قرآن کریم می‌فرماید:

و الْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَ لَا يَزَالُونَ يُقَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَزِدُّوكُمْ عَنْ دِينِكُمْ إِنِ اسْتَفَاعُوا وَ مَنْ يَزِدْكُمْ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَيَمُتْ وَ هُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ^۲ و فتنه [کفار] از کشتار بزرگ‌تر است و آنان پیوسته با شما می‌جنگند تا اگر بتوانند، شما را از دین‌تان برگردانند و کسانی از شما که از دین خود برگردند و در حال کفر بمیرند، آنان کردارهایشان در دنیا و آخرت تباہ می‌شود و ایشان اهل آتش‌اند و در آن ماندگار خواهند بود.

دشمن گاه از مطالب به‌ظاهر منطقی استفاده می‌کند؛ مانند اینکه اگر دو تار موی خانمی بیرون باشد؛ اشکالی ندارد؛ زیرا دین به دو تار مو وصل نیست. این سخن مانند آن است که ماشین در گردنه‌های جاده شمال در حال حرکت باشد و بگوییم حالا فرمان ماشین را ده درجه این طرف یا آن رف بچرخانیم، فرقی نمی‌کند و عیبی ندارد. عیب‌اش این است که به تهِ درّه سقوط می‌کند و مصیبت به بار می‌آورد. گاهی نیز با مطرح کردن آدم‌های باطن‌خرابی که ظاهر موجهی دارند، مردم را نسبت به دین سست و بی‌اعتقاد می‌کنند.

۱. یوسف: ۸۷.

۲. بقره: ۲۱۷.

خوار شمردن دین و دینداری

یکی از نگرانی‌های رسول اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ این بود که مسلمانان نسبت به دینداری بی‌انگیزه شوند؛ چنان‌که فرموده است: «إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ اسْتِخْفَافًا بِالْدِّينِ؛^۱ همانا من بر شما می‌ترسم که دین را خوار و خفیف بشمارید». آن حضرت نگران بود که مسلمانان بعد از حیات ایشان و به‌ویژه در آخرالزمان تحت تأثیر القنات دشمنان، نسبت به دین سست شوند. به این جهت سیره اصحاب ائمه عَلَيْهِمُ السَّلَام این بود که گاهی نزد امام زمان‌شان می‌آمدند و دین‌شان را عرضه می‌کردند تا از صحت اعتقادات‌شان مطمئن شوند؛ چنان‌که حضرت عبدالعظیم حسنی عَلَيْهِ السَّلَام اعتقادات دینی‌اش را در محضر امام هادی عَلَيْهِ السَّلَام عرضه کرد و حضرت نیز او را تأیید کرد.^۲

اکنون در مسائل شرعی و احکام فقهی، نباید با قیاس‌های غلط و القنات دیگران نسبت به رعایت آنها سست شویم. مانند اینکه فردی فکر کند وقتی مالیات می‌دهد، دیگر چرا باید خمس پرداخت کند. اگر قرار باشد هر کسی با سلیقه خودش درباره دین و احکام شریعت نظر دهد، دین پاره پاره می‌شود و از آن چیزی باقی نمی‌ماند. مالیات، یک قانون دولتی است و ارتباطی به خمس ندارد و هر کدام مصارف خاص خودشان را دارند.

و. ایجاد ترس

حربه و شیوه دیگر دشمن، ایجاد ترس و وحشت در دل مسلمانان است تا در برابر کفر و الحاد سر تعظیم فرود آورند و تسلیم آنان شوند. قرآن کریم، ایجاد ترس را یکی از اعمال شیطان معرفی می‌کند و اهل ایمان را از چنین ترسی بر حذر می‌دارد و می‌فرماید: «إِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ فَلَا تَخَافُوهُمْ وَ خَافُونَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ؛^۳ در واقع این شیطان است که دوستانش را می‌ترساند؛ پس اگر مؤمن هستید، از آنان مترسید و از من بترسید». از دیدگاه قرآن، ترس از جباران باعث می‌شود مردم از

۱. محمد بن علی صدوق؛ عیون اخبار الرضا عَلَيْهِ السَّلَام؛ ج ۲، ص ۴۲.

۲. ر.ک: محمد بن علی صدوق؛ التوحید؛ ص ۸۲.

۳. آل عمران: ۱۷۵.

دشمنان زورگو اطاعت کنند و راه مخالفت با دستورات خدا و رهبران الهی را در پیش گیرند و این‌گونه مورد خشم و غضب الهی قرار گیرند.^۱

اهل ایمان غیر از خدا، از هیچ کس ترس و واهمه ندارند و از میان مسلمانان، تنها کسانی که ایمانی سست دارند و بر عقیده استوار نیستند، در مقابل ارباب دشمن متزلزل می‌شوند؛ چنان‌که رسول‌خدا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموده است: «مَا سَلَّطَ اللَّهُ عَلَى ابْنِ آدَمَ إِلَّا مَنْ خَافَهُ ابْنُ آدَمَ وَلَوْ أَنَّ ابْنَ آدَمَ لَمْ يَخَفْ إِلَّا اللَّهَ مَا سَلَّطَ اللَّهُ عَلَيْهِ غَيْرَهُ»^۲ خداوند بر فرزند آدم مسلط نمی‌کند، مگر کسی را که فرزند آدم از او می‌ترسد و اگر او از هیچ کس جز خدا نترسد، خداوند دیگری را بر او مسلط نخواهد کرد».

۱. ر.ک: مائده: ۲۱ - ۲۴.

۲. محمد محمدی ری‌شهری؛ میزان الحکمه؛ ج ۳، ص ۱۸۸.

فهرست منابع

کتاب

۱. ابن ابی‌الحدید، عبدالحمید بن هبة‌الله؛ شرح نهج‌البلاغه؛ تصحیح محمد ابوالفضل ابراهیم؛ چاپ اول قم: مكتبة آية الله المرعشي النجفي، ۱۴۰۴ ق.
۲. ابوالفرج الاصفهانی، علی بن حسین؛ الاغانی؛ چاپ اول بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۵ ق.
۳. حلوانی، حسین بن محمد؛ نزهة الناظر و تنبيه الخاطر؛ تصحیح مدرسة الامام المهدي عليه السلام؛ چاپ اول قم: مدرسة الامام المهدي عليه السلام، ۱۴۰۸ ق.
۴. شریف الرضی، محمد بن حسین؛ نهج‌البلاغه؛ تصحیح صبحی صالح؛ چاپ اول قم: هجرت، ۱۴۱۴ ق.
۵. شریف قرشی، باقر؛ تحلیلی از زندگانی امام سجاد عليه السلام؛ مترجم: محمدحسین عطایی؛ ۲ جلد، چاپ اول مشهد: کنگره جهانی حضرت رضا عليه السلام، ۱۳۷۳ ش.
۶. صدوق، محمد بن علی؛ التوحید؛ تصحیح هاشم حسینی؛ چاپ اول قم: جامعه مدرسین، ۱۳۹۸ ق.
۷. _____؛ عیون اخبار الرضا عليه السلام؛ تصحیح مهدی لاجوردی؛ چاپ اول تهران: نشر جهان، ۱۳۷۸ ق.
۸. طوسی، محمد بن حسن؛ اختیار معرفة الرجال (رجال‌الکشی)؛ حسن مصطفوی؛ چاپ اول مشهد: مؤسسه نشر دانشگاه مشهد، ۱۴۰۹ ق.
۹. _____؛ الامالی؛ چاپ اول قم: دار الثقافه، ۱۴۱۴ ق.
۱۰. العیاشی؛ محمد بن مسعود؛ تفسیر العیاشی؛ تصحیح هاشم رسولی محلاتی؛ چاپ اول تهران: المطبعة العلمية، ۱۳۸۰ ق.
۱۱. قمی، علی بن ابراهیم؛ تفسیر القمی؛ تصحیح طیب موسوی جزایری؛ چاپ سوم، قم: دار الكتاب، ۱۴۰۴ ق.
۱۲. کوفی، علی بن ابراهیم؛ تفسیر فرات‌الکوفی؛ تصحیح محمد کاظم؛ چاپ اول تهران: مؤسسه النشر و التوزیع فی وزارة الارشاد الاسلامی، ۱۴۱۰ ق.

۱۳. لیثی واسطی، علی بن محمد؛ *عیون الحکم و المواعظ*؛ تصحیح حسین حسینی بیرجندی؛ چاپ اول، قم: دار الحدیث، ۱۳۷۶ ش.
۱۴. محمدی ری شهری، محمد؛ *میزان الحکمة*؛ ۱۰ جلد، چاپ اول، قم: مکتبه الاعلام الاسلامی، ۱۴۰۴ ق.
۱۵. مجلسی، محمدباقر؛ *بحار الانوار*؛ تصحیح جمعی از محققان؛ چاپ دوم، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
۱۶. مفید، محمد بن محمد؛ *الجمل و النصره لسید العتره فی حرب البصره*؛ تصحیح علی میرشریفی؛ چاپ اول، قم: کنگره شیخ مفید، ۱۴۱۳ ق.

سایتها و روزنامه‌ها:

۱. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار آیت‌الله سید علی خامنه‌ای مدظله‌العالی.
۲. خبرگزاری جمهوری اسلامی؛ « ۱۷۶ میلیون خط تلفن همراه با بیش از ۱۱۵ میلیون کاربر فعال در کشور»؛ ۱۳۹۸/۰۶/۳۱، کد خبر: ۸۳۴۸۶۰۸۶.
۳. خبرگزاری جمهوری اسلامی؛ «هزینه ۸۷ میلیارد دلاری آل‌سعود برای ترویج وهابیت با همدستی حاکمان اروپایی»؛ ۱۳۹۴/۰۹/۰۷، کد خبر: ۸۱۸۵۷۰۷۲.
۴. روزنامه کیهان؛ «طلاب فقیر ثروتمند»؛ ۱۳۹۷/۰۷/۰۱، شماره ۲۲۰۰۷.